

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Muutoksenhaku Espoon kaupunginhallituksen päätöksestä (20.6.2016) hyväksyä Puustellinmäen asemakaavan muutos (110517)

MUUTOKSENHAKIJA

Espoon ympäristöyhdistys ry, Espoo

VAATIMUKSET

Vaadimme päätöksen kumoamista.

PERUSTELUT

Katsomme, että Puustellinmäen asemakaava on asemakaavan sisältövaatimusten vastainen. Lisäksi kaavaratkaisun pohjana olevat selvitykset ja vaikutusarvioinnit ovat riittämättömiä ja osin virheellisiä. Kaavaratkaisu on myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen. Näistä syistä kaava on maankäyttö- ja rakennuslain vastainen ja se tulee kumota.

1. Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus

Puustellinmäen asemakaava on maankäyttö- ja rakennuslain vastainen laiminlyödessään asemakaavan sisältövaatimusten (MRL 54 §) edellyttämän luonnonympäristön vaalimisen kaavallisella ratkaisulla, joka vääjäämättä johtaa luonnonympäristöihin liittyvien erityisten arvojen hävittämiseen.

Erityisenä arvona on syytä pitää Puustellinmäen alueella, nykyisen oppilaitoksen ympärillä, säilynyttä noin 8,5 ha laajuista luontoaluetta, joka sisältää merkittävän keskittymän luonoltaan arvokkaita lehtoja, perinnebiotooppeja, kallioita, kangasmetsiä sekä eteläosaltaan luonnontilaisen puron. Aluekokonaisuuden merkitystä nostaa se, että sen alueella tavattavista luontotyypeistä merkittävä osa on koko Suomessa hyvin voimakkaasti uhanalaistuneita. Tästä syystä ne on luokiteltu luontotyyppien uhanalaisarvioinnissa (Raunio ym 2008) osittain kaikkein merkittävimpiin eli erittäin ja äärimmäisen uhanalaisiin. Edellä mainitusta syystä Puustellinmäen luontoalueen maltillista kokonaispinta-alaa ei tule pitää synonyymina vähämerkityksellisyydelle.

Puustellinmäen kaava tuhoaisi toteutuessaan Puustellinmäen luontoalueen isoimman vaahteravaltaisen jalopuulehdon (luontotyyppinä erittäin uhanalainen, EN). Kaavamääräyksiin

kirjoitetusta huomiontisuosituksesta huolimatta se todennäköisesti heikentäisi myös kolmiosaisen, lajistoltaan rikkaan kuivien pienruohoketojen keskittymän (luontotyyppinä äärimmäisen uhanalainen, CR) säilymistodennäköisyyttä. Ketoalueiden luonne on kuvattu kaavan luontoselvityksiä kattavammin Espoon vuoden 2014 perinneympäristöselvityksessä (Lampinen & Annala 2014).

Kaava-alue on Luontotieto Keironin v. 2014 tekemässä luontoselvityksessä todettu paikallisesti erittäin arvokkaaksi, mikä asemakaavatasolla tarkoittaa voimakasta suositusta alueen säilyttämisen puolesta. Tästä huolimatta alue on esitetty lähes kokonaan rakennettavaksi. Kaava-alueen rakentaminen esitetyllä tavalla heikentäisi olennaisella tavalla myös Puustellinmäen länsi- ja pohjoisreunassa säilynyttä laajempaa luontoaluetta.

2. Osin riittämättömät selvitykset ja vahvasti puutteelliset vaikutusarvioinnit

2.1 Kaava-alueen luontoarvoista

Puustellinmäen alueella tehdyt luontoselvitykset (Luontotieto Keiron 2014, Faunatica 2014) ovat moneltakin osin laadukkaita (etenkin lajisto-osuudet selvitettyjen lajiryhmien osalta) ja antavat arvokasta pohjatietoa luontovaikutusten arviointia varten. Erityisen kattavina selvityksiä ei voi kuitenkaan pitää ja erityisesti Puustellinmäen kaltaisen pitkän kulttuurivaikutuksen läpäisemän alueen kohdalla ne eivät tuota riittävää tietoa kaikista olennaisista luontoarvoista.

Kaava-alueen metsäisten luontoarvojen hahmottamisen osalta kummassakin selvityksessä ja havaittujen arvokohteiden arvottamisessa on ilmeisiä puutteita. Erityisen vakava puute on se, että kummassakin selvityksessä on jäänyt huomiotta kaava-alueelle kehittynyt vaahteravaltainen arvometsä. Vanha kulttuurivaikutus on johtanut siihen, että kehittyviä ja kehittyneitä luontoarvoja ei ole selvästikään tunnistettu.

Kaava-alueesta keskeisen osan muodostavan metsäisen alueen (Puustellinmäen etelälounaisrinne) nuorempi valtapuusto on mitä ilmeisimmin kehittynyt täysin luontaisesti vanhojen talonpaikkojen lähellä kasvaneista istutetuista, nykyisin vanhoista vaahteroista. Vanhimpien puiden istutusperäisyydestä johtuen metsä ei lain nykytulkin mukaan täytä luonnonsuojelulain 29 § määritettyjä suojeltavan luontotyypin kriteerejä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kyseinen metsä olisi arvokas erittäin uhanalaiseksi luokiteltujen, koko Suomessa vähälukuisten ja luontotyyppinä erittäin uhanalaisten vaahteravaltaiten jalopuumetsien suojelulle. Kaava-alueesta valtaosan muodostavan metsäalueen (luontoselvityksen kuvio 3) luonne hahmottuu melko hyvin Luontotutkimus Keironin luontoselvityksen kohdekuvauksesta:

Kuvio 3 sijoittuu Puustellinmäen etelään antavalle rinteelle. Tällä kuviolla on aikoinaan sijainnut päärakennus, jonka perustusten suuret graniittikivet ovat edelleen maastossa. Kuvion puuston muodostavat pääosin eri-ikäiset metsävaahterat. Vanhat puuyksilöt erottuvat nuorempien, noin 20-30 -vuotta vanhojen puiden joukosta. Kuvion pohjakerros on osittain paljasta ja lehtikarikkeen peittämää. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti vaahteran taimia. Ruohovartisista vaahteroiden varjossa viihtyvät mm. vuohenputki, kyläkellukka ja nokkonen. Paikoin kasvaa vanhaa puutarhalajistoa kuten suikeroalpi, illakko ja varjolilja, jotka kestävinä lajeina säilyvät pitkään umpeenkasvusta huolimatta (Luontotutkimus Keiron 2014: Puustellinmäen alueen luontoselvitys, s. 12).

Espoon ympäristöyhdistys organisoi kaava-alueelle pikaisen maastokäynnin 3.8.2016. Tässä yhteydessä havaittiin kaava-alueen keskelle ilmestyneen noin 0,2 ha laajuisen avoimen alueen. Alueelta on ilmeisesti talven 2015/2016 aikana hakattu puusto pois, minkä jälkeen alueella on suoritettu arkeologisia kaivauksia. Kaivuualueelta arvioitiin kaadetun noin 50 puumaista vaahteraa. Vaikka toimenpide onkin jonkin verran heikentänyt kaava-alueen luontoarvoja, pääosa arvoista on edelleen säilynyt.

Maastokäynnillä alueen säilyneiden osien (kaivualueen itäpuoli, kaivualueen länsipuoli) luontoarvot havaittiin säilyneeksi. Alueelle on selvästi kehittynyt ja kehittymässä puustorakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia, eri-ikäisrakenteisia vaahteravaltaisia jalopuulehtoja. Ehdoton pääosa alueen vaahteroista on luontaisesti kehittyneitä.

Rinnankorkeuslähpimitaltaan yli 7 cm puita oli jäljellä itäosassa arviolta 30-40 kpl ja kaava-alueen länsiosassa 40-80 kpl (lisäksi yksi järeä tammi). Lisäksi länsiosan vaahterametsikköön liittyy välittömästi kaava-alueen ulkopuolelta jalopuustoinen lehtoalue, jonka alueella puumaisien vaahteroiden määräksi arvioitiin 100-200 kpl.

2.2 Kaava-alueen arvosta eri arvottamisjärjestelmissä

Kaavan luontoselvityksissä käytetty arvottamiskriteeristö ja sen soveltaminen on myös osa luontokohteisiin liittyvää asiallista vaikutusarviontia. Kaavassa ja sen yhteydessä tehdyissä selvityksissä ei ole riittävällä tavalla arvioitu ja tunnistettu kaava-alueen merkitystä laajemman, vähintään maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen osana. Lisäksi arvottaminen on tehty tavalla, jonka oikeellisuus on helppo kyseenalaistaa.

Luontotutkimus Keironin omilla arvottamiskriteereillä kaava-alue olisi tullut todeta valtakunnallisesti arvokkaaksi johtuen alueella esiintyvistä valtakunnallisesti erittäin ja äärimmäisen uhanalaisista luontotyypeistä (*5 Valtakunnallisesti arvokas kohde. Kansallinen arvo on kohteella, jossa esiintyy erittäin uhanalainen laji tai elinympäristö. Kohde voi myös olla ainutlaatuinen. Arvokas elinympäristöjen kokonaisuus, joka luo edellytykset runsaalle ja erikoistuneelle lajistolle, voi olla kansallisesti arvokas. Luonnonarvojen säilyttäminen vaatii suojelun alueen perustamista.*). Selvityksessä kohde on arvotettu vain paikallisesti erittäin arvokkaaksi eli peräti kahta "pykälää" heikommaksi.

Alueen mahdollisen valtakunnallisen merkittävyyden arvointi vaatisi laajempia lajistonselvityksiä (alueella selvitetty liito-orava, lepakot ja linnut eivät kata biodiversiteetistä kuin marginaalisen osan), kuten myös vertailua vastaavien luontoalueiden määrään ja suojelutasoon Etelä-Suomessa.

Kokonaisuutena Puustellinmäen laajempi luontoalue täyttää joka tapauksessa useamman niistä maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteereistä, jotka Uudenmaan liitto on määritellyt omassa asiantuntijatyönään tehdyssä kriteeristönsä (http://www.uudenmaanliitto.fi/files/6297/Luonnonympäristöjen_arvottamisen_kriteeristö_Uudelle_maalle_E119.pdf).

Luontotutkimus Keiron väittää luontoselvityksessään (s. 8) huomioneensa myös kyseisen kriteeristön mukaisten luontokohteiden mahdollisen esiintymisen kohde-alueella. Nähdäksemme näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Puustellinmäen alue täyttäneekin ainakin neljä maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen luontotyyppikohtaista kriteeriä (lista ei kattava):

- a) *Lehdot, joissa kasvaa runkoläpimitaltaan vähintään 7 cm metsälehmäksiä ta vaahteroita yhteensä vähintään 20 runkoa hehtaarilla (myös kaava-alue yksin)*
- b) *Lehdot, joissa kasvaa yksittäin rai ryhmissä jalavia tai saarnia*
- c) *Kalkkipitoisten maiden perinnebiotooppi (myös kaava-alue yksin)*
- d) *Vähintään maakunnallisesti arvokkaisiin metsiin molemmilta puolin suoraan rajautuva virtavesiosuus*

Lisäksi useiden arvokkaiden, eri luontotyyppisiä edustavien osa-alueiden muodostama monipuolinen mosaiikki on vähintään maakunnallisesti arvokas luontoalue myös ja erityisesti kriteeristöön sisältyvän yleisen yhdistelmäkriteerin perusteella.

Toinen Puustellinmäen alueelta teetetty luontoselvitys (Faunatica 2014) on metsäisiin luontotyyppisiin liittyvien selvitysten osalta laadultaan selvästi Luontotutkimus Keironin selvitystä heikompi, joten sen heikkouksien laajemman ruodinnan emme katso olevan tarpeen.

3. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisuus

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kaikkia kaavatasoja koskeva erityistavoite edellyttää sitä, että "*alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota*". Puustellinmäkeä on sillä esiintyvien biotooppien harvinaisuuden, keskinäisen hyvän kytkeytyneisyyden sekä vähintään maakunnallisen luontoarvon huomioiden syytä pitää tällaisena ekologisesti merkittävänä luonnonalueena.

Espoossa, 4. elokuuta 2016

Espoon ympäristöyhdistys ry

Pirjo Itkonen
varapuheenjohtaja

Eeva-Liisa Laakso
taloudenhoitaja

LÄHTEET

Faunatica 2014. Espoon Puustellinmäen luontoselvitykset vuonna 2014 (luonnos 12.12.2014), 47 s.

Lampinen, J. & Annala, K. 2014. Espoon perinneympäristöt 2014. Espoon ympäristökeskus. Espoo 2014. 176 s.

Luontotieto Keiron 2014. Puustellinmäki. Luontoselvitys 2014. Espoon kaupunki. 36 s.

Raunio, A., Schulman, A. ja Kontula, T. (toim.). 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus.

Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s.

Uudenmaan liitto 2012. Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristä Uudellemaalle (LAKU). Loppuraportti. Uudenmaan liiton julkaisuja. E119-2012. 54 s.

LIITTEET (Toimitetaan postitse viikolla 32.)

1. Valituksenalainen päätös, jossa on valitusosoitus
2. Puustellinmäki.Luontoselvitys 2014 (Keiron 2014) , sivut 8, 10-13 ja liitekartta 5
3. Espoon perinneympäristöt 2014-selvityksen (Lampinen & Annala 2014), sivut 110-112